

Άρθρο Σύνταξης Editorial

«Ντόπινγκ» ένα σύγχρονο πρόβλημα χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών

Ο ρόλος της σωματικής άσκησης στη σωματική και ψυχική ανάπτυξη και ευεξία, επισημάνθηκε για πρώτη φορά στην κλασική αρχαιότητα. Αρκετούς αιώνες αργότερα, συστηματικά οργανωμένες επιδημιολογικές μελέτες ανέδειξαν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στην πρόληψη των καρδιαγγειακών νοσημάτων και την εν γένει υπεροχή των δεικτών επιβίωσης και της ποιότητας ζωής σε άτομα που αθλούνται.

Οι προγονοί μας αγάπησαν με πάθος τον αθλητισμό και οργάνωσαν τους πρώτους αγώνες, ενώ η έννοια της άσκησης απέκτησε φιλοσοφικό και ηθικό περιεχόμενο. Παρά τον ηθικό και πνευματικό ρόλο του αθλητισμού, η εμπορική εξέλιξη των οργανωμένων αθλητικών οργανώσεων «μολύνθηκε» από τα δεινά του πρωταθλητισμού, που στέφει τους νικητές των αγώνων όχι μόνο με τον κότινο ελιάς, αλλά και με μεγάλα ποσά χρημάτων και δημοσιότητα. Παράλληλα η αναζήτηση της εύκολης νίκης και της με κάθε τρόπο κατατρόπωσης του αντιπάλου οδήγησε στη διάδοση φαρμακευτικών βοηθημάτων για τον πολλαπλασιασμό της απόδοσης, δημιουργώντας μια «μαύρη αγορά» αναβολικών στεροειδών. Η χρήση των φαρμακευτικών βοηθημάτων από τους αθλητές για τη βελτίωση των επιδόσεών τους –γνωστή ως ντόπινγκ– αν και υπάρχει εδώ και αρκετούς αιώνες, μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο εξαπλώθηκε σε μεγάλο βαθμό.

Ντόπινγκ είναι η εφαρμογή ή η χρήση από έναν αθλητή οποιασδήποτε ουσίας ξένης για τον οργανισμό ή οποιασδήποτε άλλης φυσιολογικής ουσίας που χορηγείται σε ασυνήθεις ποσότητες ή μέσω ενός μη φυσιολογικού τρόπου χορήγησης, με σκοπό την αύξηση της απόδοσης στον αγώνα με τεχνητά μέσα. Οι συχνότερα χρησιμοποιούμενες ουσίες είναι ανδρογόνα και αναβολικά στεροειδή, διεγερτικά (αμφεταμίνες, κοκαΐνη, εφεδρίνη), β2 διεγέρτες, ερυθροποιητίνη, αυξητική ορμόνη, γλυκοκορτικοειδή, οπιοειδή αναλγητικά και διουρητικά. Οι ανεπιθύμητες ενέργειες από τη σωματική σφαίρα σχετίζονται συνηθέστερα με ενδοκρινικές διαταραχές, καρδιαγγειακά συμβάματα, ηπατική και νεφρική ανεπάρκεια, ενώ από την ψυχική σφαίρα συχνά παρατηρείται σωματική και ψυχική εξάρτηση, κατάθλιψη, μανία, ευμεταβλητότητα συναισθήματος, ψυχωτικά επεισόδια, αυξημένη επιθετικότητα και ευερεθιστότητα, επεισόδια σύγχυσης και έκπτωση των γνωσιακών λειτουργιών.

Ο ρόλος του ιατρικού κόσμου είναι ιδιαίτερα επίπονος στον αγώνα ενάντια στο ντόπινγκ. Οι ιατροί οφείλουν να ενημερώσουν τους αθλητές για τις οδυνηρές και επικίνδυνες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των αναβολικών και των βοηθημάτων στη σωματική και ψυχική υγεία, αλλά και για την ψυχοτρόπο δράση των ουσιών αυτών. Η επαρκής γνώση και επιμόρφωση των λειτουργών υγείας για την ακριβή φαρμακολογική δράση και τις ανεπιθύμητες ενέργειες των σκευασμάτων αυτών είναι το πρώτο όπλο στον αγώνα κατά του ντόπινγκ. Μια έγκυρη και επιστημονική προσέγγιση που θα διαφωτίσει για τις άγνωστες στο ευρύ κοινό μεταβολικές και νευροψυχιατρικές τους ιδιότητες είναι απαραίτητη.

Πρώτη προτεραιότητα έχει η ευαισθητοποίηση των εφήβων αθλητών, οι οποίοι για πρώτη φορά εισέρχονται στον αγωνιστικό χώρο συνεπαρμένοι από την επιτυχία των προτύπων τους, ενώ λόγω του ενθουσιώδους της ηλικίας είναι διατεθειμένοι να θυσιάσουν ακόμα και την υγεία τους για μια αθλητική επιτυχία.

Η ιατρική κοινότητα οφείλει να αναδείξει το ανεκτίμητο της αξίας της ζωής έναντι οποιασδήποτε επαγγελματικής επιτυχίας με επικίνδυνες για τη ζωή συνέπειες. Ο ρόλος του ιατρού είναι η προστασία της υγείας του ασθενούς και η βελτίωση της ποιότητας ζωής και όχι κοσμητικού τύπου παρεμβάσεις για την αύξηση της αθλητικής παραγωγικότητας. Δυστυχώς, οι εξελίξεις στη γνώση, την έρευνα και τη θεραπευτική των νοσημάτων συνοδεύεται και από αντίστοιχη εξέλιξη των μεθόδων ντόπινγκ, ενώ ακόμα και γενετικές τεχνικές χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία υπεραθλητών.

Πριν ο αθλητικός κόσμος θρηνήσει αλλά θύματα και αρκετοί αθλητές παροπλιστούν σωματικά και ψυχικά, καταρρακωμένοι από επικίνδυνα σκευάσματα, η ιατρική κοινότητα σε συνεργασία με του θεσμοθετημένους από την πολιτεία φορείς είναι υποχρεωμένη να λάβει μέτρα που θα κινούνται τόσο στον τομέα της πρόληψης όσο και στην καταστολή της διακίνησης και χρήσης των ουσιών αυτών.

Ιωάννης Α. Λιάπας

Καθηγητής Ψυχιατρικής, Επιστημονικός Υπεύθυνος Προγράμματος ΑΘΗΝΑ,
Α΄ Ψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Βιβλιογραφία

1. Verroken M. Drug use and abuse in sports. *Baillieres BestPract Res Clin Endocrinol Metab* 2000, 14:1–23
2. Kanayama G, Hudson JI, Pope HG. "Long-term psychiatric and medical consequences of anabolic-androgenic steroid abuse: A looming public health concern?" *Drug and alcohol dependence* 2008, 98:1–12
3. Solomon LM, Mordkoff DS, Noll RC. Physical enhancement of human performance: is law keeping pace with science? *Gen Med* 2009, 6:249–258
4. Dunn WR, George MS, Churchill L, Spindler KP. Ethics in sports medicine. *Am J Sports Med* 2007, 35:840–844